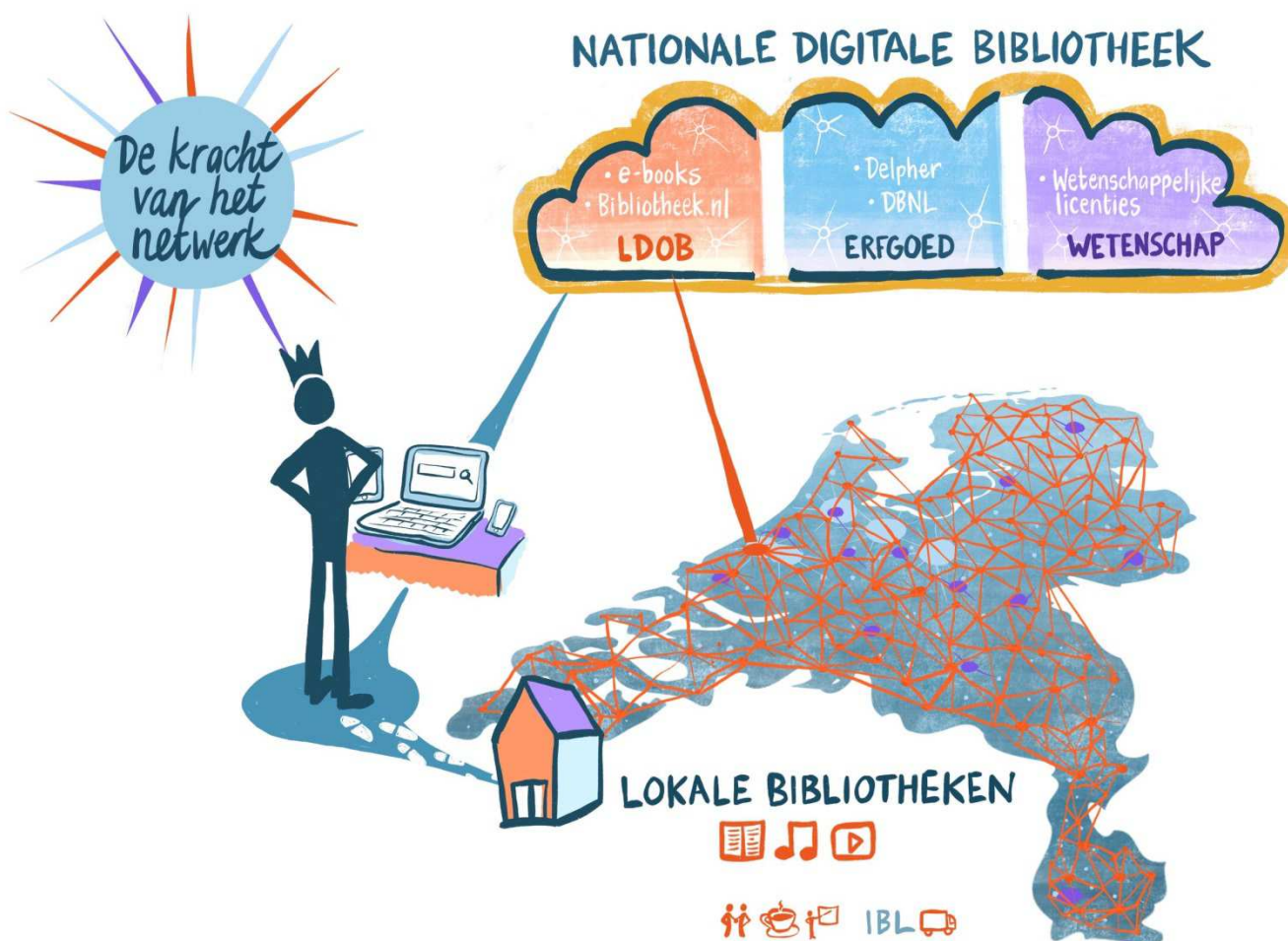

Beheerplan Landelijke Digitale Openbare Bibliotheek

Inhoud

Algemene inleiding.....	2
1. De rol van de KB en de Nationale Digitale Bibliotheek	4
Achtergrond	4
Nationale Digitale Bibliotheek.....	5
Netwerkorganisatie.....	5
Plateauplanning Nationale Digitale Bibliotheek.....	6
2. De landelijke digitale openbare bibliotheek in het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen	10
A Het ontwikkelen en beheren van de digitale infrastructuur.....	11
1. Kader.....	11
2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein	12
3. Afstemming en overleg.....	15
B Het beheren en van context voorzien van de digitale collectie en de afstemming met de collectie digitale werken van de Koninklijke Bibliotheek op grond van de WHW	16
1. Kader.....	16
2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein	16
3. Afstemming en overleg.....	18
C Het opstellen van een reglement voor de toegang tot digitale werken	19
1. Kader.....	19
2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein	20
3. Afstemming en overleg.....	21
D Het bereiken van verschillende doelgroepen.....	21
1. Kader.....	21
2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein	23
3. Afstemming en overleg.....	24
E Het samenwerken met andere publieke aanbieders van digitale werken	24
1. Kader.....	24
2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein	25
3. Afstemming.....	25
Financiële paragraaf.....	26
1. Kader.....	26
2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein	26

Algemene inleiding

Sinds de eerste uitlening door minister Jet Bussemaker in 2014 (*Vaslav* van Arthur Japin), is het gebruik van de e-books van de openbare bibliotheek elk jaar verdubbeld. In 2016 werden er bijna 3 miljoen e-books uitgeleend. In hetzelfde jaar registreerden 186.000 nieuwe gebruikers zich voor de Vakantiebieb, een app waarmee leden en niet-leden in de vakantie kunnen lezen via de Bibliotheek. Ruim 27.000 mensen volgen de Bibliotheek (een gezamenlijk account van de digitale en de lokale openbare bibliotheken) op Facebook. De landelijke portal www.bibliotheek.nl bereikt 13% van alle Nederlanders boven de 13 jaar op internet. De ambitie is om dit aantal met tenminste 25% te laten groeien in 2017 (tot ruim 2 miljoen volwassen Nederlanders).

Fara Proenings (8) uit Deurne wint landelijke wedstrijd VakantieBieb

Achtergrond

Op 1 januari 2015 is de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) in werking getreden. De Koninklijke Bibliotheek kreeg in die wet drie taken opgelegd, naast de taken die ze op grond van de WHW al had:

1. Het aansturen van het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen (de zogenaamde stelseltaken)
2. Het in stand houden van de landelijke digitale openbare bibliotheek en
3. Het verzorgen van aangepast lezen.

Dit beheerplan beschrijft de activiteiten van de Koninklijke Bibliotheek voor de tweede taak: 'het in stand houden van de landelijke digitale openbare bibliotheek'. De landelijke digitale openbare bibliotheek is een openbare bibliotheekvoorziening in de zin van de wet en is daarmee de 158^e openbare bibliotheek.

De landelijke digitale openbare bibliotheek zorgt er voor dat de publieke taken van de openbare bibliotheken ook in het digitale domein vervuld worden. Die taken concentreren zich in het digitale domein op het publieksvriendelijk, gestructureerd en van context voorzien aanbieden van digitale vormen van informatie en cultuur met een toets op betrouwbaarheid, onafhankelijkheid, authenticiteit en pluriformiteit. De landelijke digitale openbare bibliotheek draagt bij aan het

realiseren van beleidsdoelen op het gebied van vrije meningsvorming, mediawijsheid, bestrijding van laaggeletterdheid, leesbevordering en talentontwikkeling.

Op grond van artikel 17 van de Wsob zorgt de KB voor een beheerplan, als onderdeel van het beleidsplan. Het lopende instellingsplan van de KB, *De Kracht van het Netwerk*, beschrijft de inhoudelijke samenhang van de taken op grond van de wet Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW) en de Wsob. De in artikel 17 genoemde onderdelen kwamen echter niet expliciet aan de orde, mede gezien het feit dat het beleidsplan dateert van voor de invoering van de wet. De KB stelt daarom nu een afzonderlijk beheerplan op voor de landelijke digitale openbare bibliotheek met een looptijd tot het volgende beleidsplan van de KB. Daarin zal het volgende beheerplan worden opgenomen.

Leeswijzer

De notitie gaat eerst in op de rol van de KB en de Nationale Digitale Bibliotheek (1). Via deze nationale digitale bibliotheek, waar de landelijke digitale openbare bibliotheek een onderdeel van is, krijgen alle Nederlanders op maat toegang tot de collecties van publiek gefinancierde bibliotheken. De ontwikkeling van diensten voor alle Nederlanders, waaronder gebruikers van de openbare bibliotheek, vindt in deze context plaats.

Vervolgens wordt specifiek ingegaan op de landelijke digitale openbare bibliotheek (2) en de in de wet genoemde onderdelen van de instandhouding van de digitale openbare bibliotheek:

- a. ontwikkelen en beheren van de digitale infrastructuur;
- b. beheren en van context voorzien van de digitale collectie en de afstemming met de collectie digitale werken van de Koninklijke Bibliotheek op grond van artikel 1.5, tweede lid, van de WHW;
- c. opstellen van een reglement voor de toegang tot digitale werken;
- d. bereiken van verschillende doelgroepen; en
- e. samenwerken met andere publieke aanbieders van digitale werken.

Per onderdeel wordt aangegeven:

1. Het kader waarin deze activiteiten plaatsvinden;
2. De invulling in het openbare bibliotheekdomein;
3. Hoe het overleg op dit terrein is georganiseerd.

1. De rol van de KB en de Nationale Digitale Bibliotheek

Achtergrond

De KB had vóór 2015 taken in het Nederlandse bibliotheekstelsel op grond van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). De positie van de KB als nationale bibliotheek wordt in de WHW gedefinieerd: ‘in dat kader draagt zij in elk geval zorg voor de nationale bibliotheekverzameling, bevordert zij de totstandkoming en instandhouding van nationale voorzieningen op het vorengenoemde gebied en bevordert zij de afstemming met de overige wetenschappelijke bibliotheken.’

Op grond van de Wsob vervult de KB als nationale bibliotheek sinds 2015 niet alleen meer wetenschappelijke taken, maar ook taken voor het algemene publiek van de openbare bibliotheek.

De stichting Bibliotheek.nl had van 2010 tot 2015 de opdracht om openbare bibliotheken te helpen innoveren. Op grond van de 'Agenda voor de Toekomst' werd een gezamenlijke digitale infrastructuur gerealiseerd, waarin één Nationale Bibliotheek Catalogus, een e-bookplatform, een gezamenlijke webomgeving, een centrale voorziening voor inloggen en aanmelden en een gezamenlijk platform voor gegevenslevering centraal stonden. De stichting BNL werd in 2015, met infrastructuur en diensten, geïntegreerd in de KB. Ook de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren, sinds 1999 actief in het digitaliseren van Nederlandse teksten werd bij de KB ondergebracht.

Nationale Digitale Bibliotheek

In het lopende instellingsplan van de KB, worden de wettelijke taken van de KB op grond van WHW en Wsob samengevat in de ambitie om de Nationale Digitale Bibliotheek vorm te geven en nationale en internationale samenwerking te versterken. De Nationale Digitale Bibliotheek omvat de taken van de KB in de domeinen wetenschap, erfgoed en openbare bibliotheken. De landelijke digitale openbare bibliotheek is dus vanuit dit perspectief onderdeel van de bredere Nationale Digitale Bibliotheek.

De ambities van de KB voor die brede Nationale Digitale Bibliotheek zijn vertaald in zes beloften aan de klant:

1. De klant vindt eenvoudig wat de bibliotheek te bieden heeft, waar de klant ook zoekt;
2. De klant heeft een platform voor onderzoek in Nederlandse publicaties;
3. De klant heeft toegang tot zoveel mogelijk digitale content, zo vrij mogelijk voor iedereen;
4. De klant ervaart één bibliotheek, bij welk loket de klant ook aanklopt;
5. De klant wordt verleid en geholpen om gebruik te maken van de bibliotheekcollectie Nederland;
6. De klant kan erop vertrouwen dat Nederlandse boeken, kranten en tijdschriften en internationale wetenschappelijke publicaties duurzaam toegankelijk blijven.

Netwerkorganisatie

De KB positioneert zich in het instellingsplan als netwerkorganisatie. Door vanuit eigen kracht deel te nemen en bij te dragen aan sterke netwerken wordt de maatschappelijke waarde van die netwerken vergroot. De KB neemt deel aan netwerken op het gebied van wetenschap (UKB, CLARIAH) en erfgoed (Netwerk Digitaal Erfgoed, Europeana). In het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen neemt de KB als openbare bibliotheekvoorziening een bijzondere plaats in, omdat zij ook de stelselverantwoordelijkheid voor het gehele netwerk van openbare bibliotheken draagt. Ook in dit netwerk streeft de KB naar vergroting van de maatschappelijke waarde van het netwerk door samenwerking ten behoeve van de klant.

Het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen kan met functies voor lezen, leren en onderzoek fysiek en digitaal een bijdrage leveren in alle levensfasen. Om die rol te kunnen spelen draagt de KB in het digitale domein bij aan het verbinden van de domeinen wetenschap, erfgoed en openbare bibliotheken voor de klant.

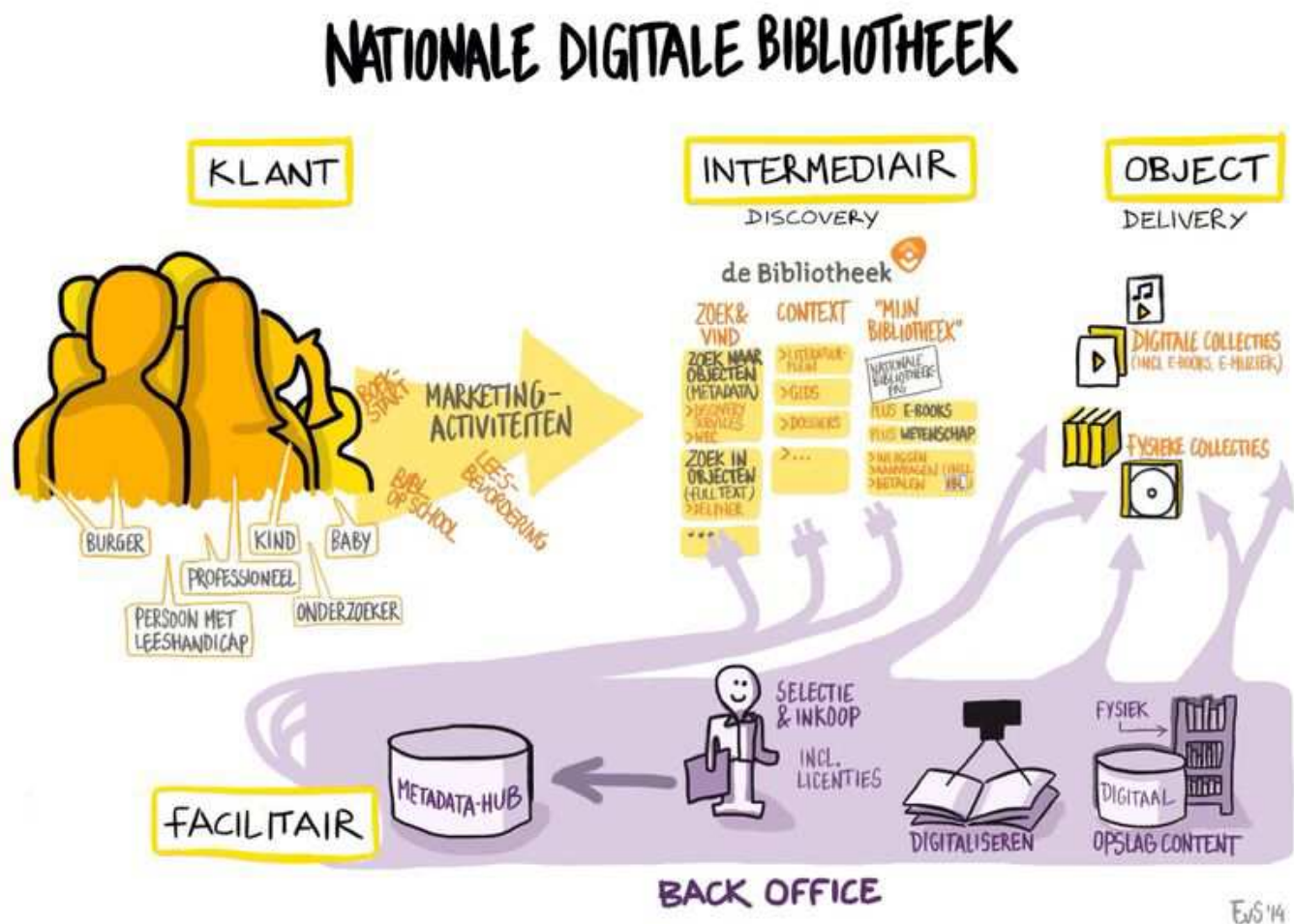
3e *De bibliotheek, een feest voor de klant in alle levensfasen.*

Deze ambitie kan alleen bereikt worden door als netwerk samen te werken ten dienste van de klant. Openbare bibliotheken op locatie kunnen taken vervullen die de landelijke digitale openbare bibliotheek niet kan vervullen (mogelijkheid tot persoonlijke ontmoeting en debat, sociale voorzieningen en ondersteuning bij het verwerven van basisvaardigheden). De landelijke digitale openbare bibliotheek kan ook taken vervullen die niet per gemeente kunnen worden vervuld: een gezamenlijke krachtige aanwezigheid op internet, efficiency in de inkoop van digitale werken. Daar voegt de KB op grond van haar WHW-taken waarde aan toe in de toegankelijkheid van wetenschappelijke informatie (waarvoor wordt samengewerkt met de Plusbibliotheken en met universiteitsbibliotheken en andere collectiehoudende instellingen).

Plateauplanning Nationale Digitale Bibliotheek

De Nationale Digitale Bibliotheek vergroot de maatschappelijke waarde van het netwerk van publiek gefinancierde bibliotheken, die is gelegen in gebruik door de klant. De Nationale Digitale Bibliotheek is een cluster van diensten die klanten via verschillende ingangen toegang geven tot het aanbod (metadata, full text, informatie) van alle publiek gefinancierde bibliotheken in Nederland. De Nationale Digitale Bibliotheek komt voort uit de WHW en de Wsob.

Voor de ontwikkeling van de Nationale Digitale Bibliotheek is op grote lijnen een ontwikkelagenda bepaald, die bestaat uit vier plateaus. Dit betreft het werk aan de front-end van de Nationale Digitale Bibliotheek. In het bovenstaande plaatje gaat het primair om het onderdeel 'intermediair'.

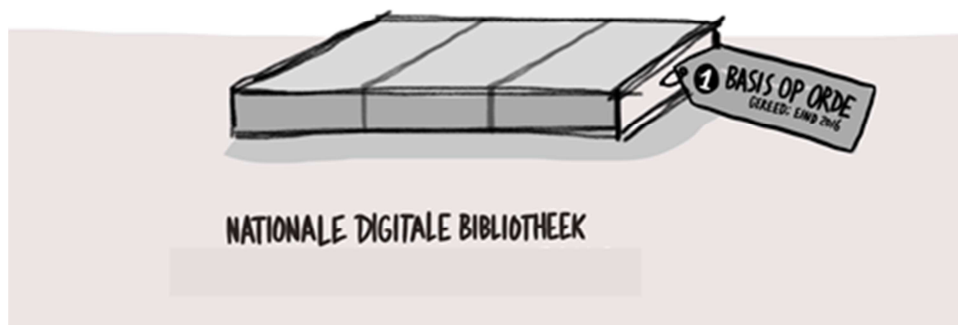

Plateau 1: De basis op orde

Eén van de aanleidingen van de Wsob was om versnippering in het digitale domein tegen te gaan. Dit gevoegd bij de taken die de KB al had, betekent een grote uitdaging om die verschillende infrastructuren op elkaar af te stemmen. 2016 heeft dan ook vooral in het teken gestaan van 'De basis op orde': structurele verbetering aan de infrastructuur rond klantfuncties (inloggen, lid worden, opslag van klantgegevens), functies rond zoeken en vinden (doorontwikkeling van de nationale bibliotheekcatalogus en de presentatie van titelgegevens op internet) en het leveren van content (verbetering van het ebookplatform, voorbereiding voor aanpassing van de landelijke ondersteuning van het interbibliotheecair leenverkeer).

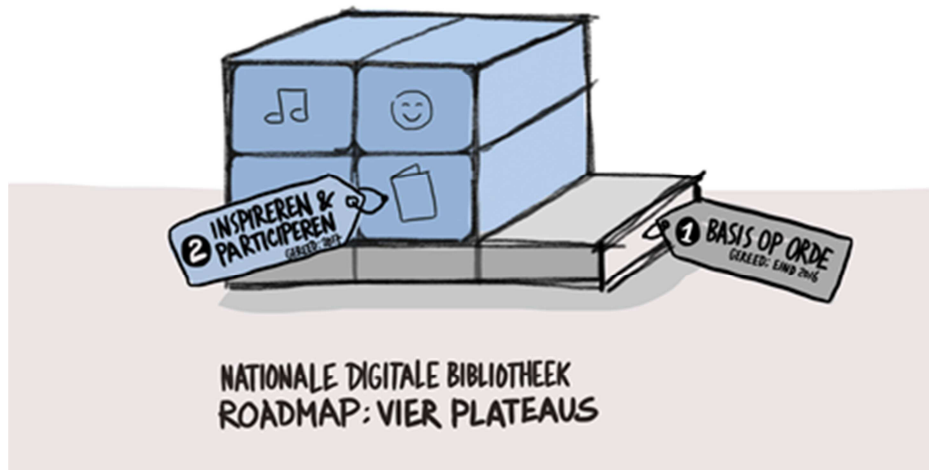
Er is in 2016 gewerkt aan vijf samenhangende projecten op het gebied van klanten. De per 1 januari 2016 gerealiseerde applicatie voor gezamenlijk inschrijven is vernieuwd en verbeterd, de authenticatievoorziening is geheel vernieuwd, er is een klantregistratiesysteem gebouwd en er is

gewerkt aan een Mijn Bibliotheekomgeving. Tot slot is er gewerkt aan de verbetering van de Application Programming Interface (API)-laag waarmee diensten eenvoudig en gecontroleerd gebruik kunnen maken van functies binnen de infrastructuur. Al deze onderdelen zullen in de loop van 2017 in productie gaan. Tot slot is gewerkt aan een betere klantondersteuning. De landelijke digitale openbare bibliotheek is 24/7 open, wat andere eisen stelt aan de klantondersteuning. Net als banken en verzekeraars en andere digitale dienstverleners is de klantondersteuning op werkdagen beschikbaar van 9.00-21.00 en op zaterdag van 9.00-16.00.

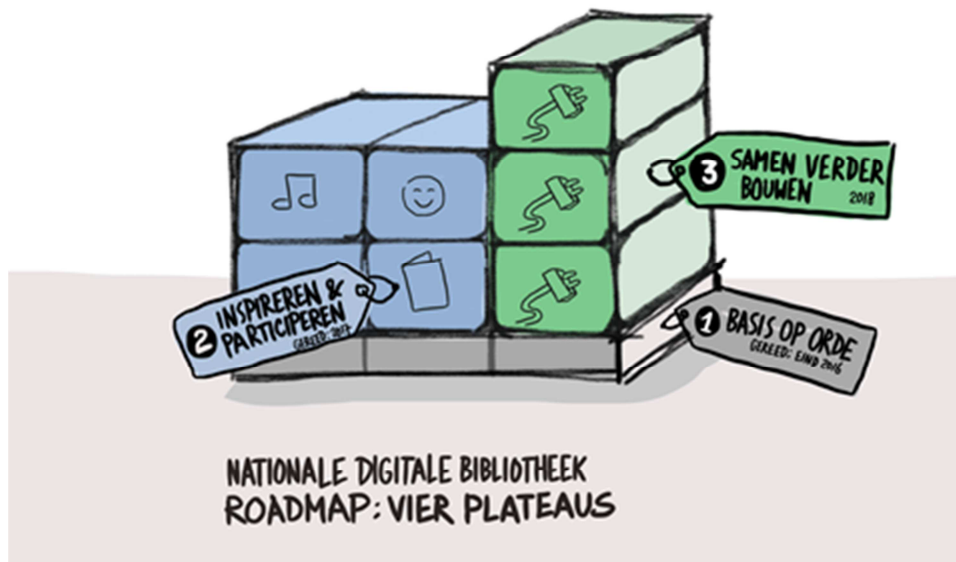
Plateau 2: Inspireren en participeren

In het volgende plateau dat nu wordt uitgewerkt voor 2017 staan inspiratie en participatie centraal. Motto: Geen inspiratie voor uw volgende boek, kom naar de bibliotheek. We inspireren jeugd en volwassenen om lekker te lezen en om hun ervaringen te delen met anderen (participatie). De focus ligt hierbij op het stroomlijnen van de digitale content zodat het optimaal aansluit op de behoeften van de klant. In 2017 zal de focus liggen op eenduidige ingangen voor de klant, met name voor jeugd en lezende volwassenen. Tijdens het Nationale Bibliotheekcongres in maart zal een prototype van de jeugdbibliotheek worden getoond, die in de loop van het jaar verder doorontwikkeld zal worden. Voor volwassenen wordt een onderscheid gemaakt tussen verschillende typen diensten, afhankelijk van klantbehoefte (zie D, bereiken van verschillende klantgroepen).

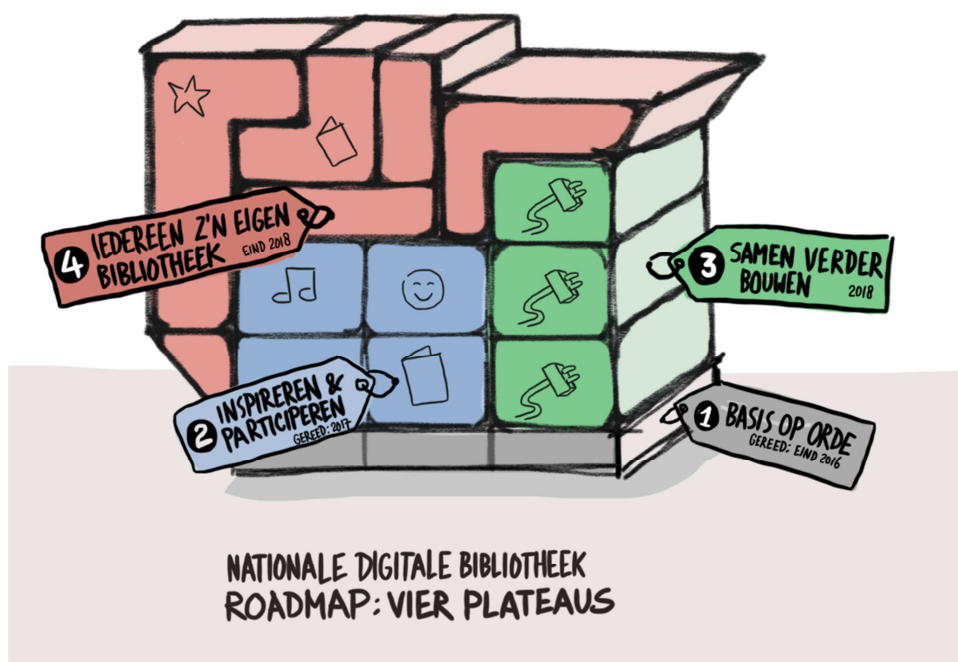
Plateau 3: Samen verder bouwen (2018)

Als de basis op orde is en goed in de klantbehoefte voorzien kan worden, kan de focus verlegd worden naar samenwerking, op het gebied van infrastructuur en content. De samenwerking met andere publieke aanbieders van informatie krijgt hier verder vorm.

Plateau 4: Iedereen zijn eigen bibliotheek

In de laatste fase voorzien wij steeds verdere personalisatie van digitale bibliotheekdiensten.

Deze plateauplanning vormt de context van de Nationale Digitale Bibliotheek waarbinnen de KB de verdere ontwikkeling van de landelijke digitale openbare bibliotheek vormgeeft. In de rest van dit document wordt specifiek ingegaan op de landelijke digitale openbare bibliotheek als onderdeel van het netwerk van openbare bibliotheken.

2. De landelijke digitale openbare bibliotheek in het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen

Structureel netwerkoverleg

Het functioneren als een netwerk is een essentieel kenmerk van het Nederlandse bibliotheekstelsel en een centraal element in de Wsob. De landelijke digitale openbare bibliotheek maakt onderdeel uit van dat netwerk van openbare bibliotheken (157+1). Dit impliceert dat de leden van het netwerk zich in relatie tot elkaar ontwikkelen en dat vergt overleg en afstemming.

Om dat netwerk effectief te laten functioneren, moeten afspraken gemaakt worden, op bestuurlijk, inhoudelijk en operationeel niveau. Er is daarom met de andere partijen in het netwerk van openbare bibliotheken een structurele overlegstructuur overeengekomen, voor alle relevante onderwerpen in het netwerk.

Op het hoogste niveau is er het Bestuurlijk Overleg, waarin het Rijk, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging Nederlandse Gemeenten zijn vertegenwoordigd.

Op strategisch niveau is een bibliotheeknetwerkoverleg ingesteld tussen de netwerkpartners op de drie lagen van het bibliotheekstelsel (de Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB), Samenwerkende POI's Nederland (SPN) en de KB).

A Het ontwikkelen en beheren van de digitale infrastructuur

1. Kader

Definitie

De Landelijke Digitale Infrastructuur (LDI) is het IT-fundament onder de digitale bibliotheek. De LDI ondersteunt het geheel aan processen dat betrokken is bij het uitvoeren van de activiteiten in relatie tot de digitale bibliotheek: van het selecteren/verwerven van de content tot en met het uiteindelijk beschikbaar stellen aan de eindgebruiker via app of web. Sommige delen van de infrastructuur worden ook gebruikt om de (online) dienstverlening van openbare bibliotheken en de andere netwerkpartners te ondersteunen. Deze afhankelijkheid hoort bij het functioneren in het netwerk. De KB treedt daarbij op als verantwoordelijke netwerkpartner en maakt afspraken over beschikbaarheid en beheer. Er is geen sprake van een klant-leverancierrelatie van de KB ten opzichte van haar netwerkpartners.

Opbouw en architectuur

Bij het (door)ontwikkelen en beheren van de digitale infrastructuur hanteert de KB de principes van een service gerichte architectuur (SGA) De architectuur bestaat uit meerdere lagen: businessarchitectuur, informatie-architectuur en IT-architectuur. De informatie-architectuur is modulair opgebouwd en bestaat daarmee uit losse, functionele componenten. Het modulair werken heeft als voordeel dat de functionele componenten individueel aanpasbaar en vervangbaar zijn en de overige delen van de infrastructuur daarbij minimaal worden beïnvloed. Verder wordt hiermee een goede connectiviteit gewaarborgd met de omgeving.

De digitale infrastructuur van de KB als geheel ondersteunt de volgende functies:

1. Selecteren / verwerven
2. Digitaliseren
3. Metadateren
4. Verwerken / opslaan
5. Beschikbaar stellen
6. Contextualiseren
7. Zoeken & vinden
8. Authenticeren
9. Personaliseren
10. Opvragen, autoriseren & verkrijgen
11. Managementinformatie

Op dit moment levert de digitale infrastructuur meerdere functionaliteiten t.b.v. de digitale bibliotheek. De recente delen van de infrastructuur zijn al volgens de SGA-principes gebouwd. De oudere delen (legacy) zullen de komende jaren opnieuw worden ontworpen en voor zover mogelijk modulair herbouwd. In 2017 zal hiervoor een doelarchitectuur worden opgesteld, in samenspraak met de inhoudelijke plannen voor de digitale bibliotheek en de eisen op het gebied van duurzaamheid, veiligheid, privacy en toegankelijkheid.

Beheer

De instandhouding van de digitale infrastructuur gebeurt deels met interne beheerders (technisch en functioneel) en wordt deels uitbesteed aan technische partners en binnen het netwerk van de KB. Daarnaast bevinden sommige infrastructurele delen zich binnen het KB-gebouw, andere delen worden extern gehost of “gehoused” of bevinden zich “in the cloud”. Aan de gekozen manier van beheer zijn in het verleden al tactische en strategische overwegingen voorafgegaan maar deze zijn nog niet eenduidig vastgelegd in beleid. Vanaf eind 2016 treft de KB voorbereidingen om deze kaders vast te leggen in een zogenaamde “sourcingstrategie”, als basis voor toekomstige besluitvorming op dit terrein. Het is denkbaar dat dit opnieuw vast te stellen beleid voortschrijdende inzichten zal opleveren en aanleiding zal zijn voor een heroverweging van de gekozen beheervorm op sommige deelgebieden.

Het exploiteren van de digitale bibliotheek stelt de KB in beheersmatig opzicht voor nieuwe uitdagingen, waarop de interne beheersorganisatie van de KB niet altijd is ingericht. De te formuleren “sourcingstrategie” zal ook hiervoor de nodige beleidsuitgangspunten moeten bieden in afweging met de randvoorwaarden die vanuit de gebruikers gesteld worden of als prestaties zijn vastgelegd (SLA's).

(Door)ontwikkeling

(Door)ontwikkeling van de digitale infrastructuur gebeurt op twee manieren: via een afgesproken “vernieuwingsproces” voor grote vernieuwingen of als “bouwstroom” met daarin meerdere kleinere wijzingen. Het proces achter de vernieuwing bestaat uit 6 fasen, waarbij fase 1 samenhang aanbrengt in de wensen vanuit de verschillende invalshoeken: de dienstenorganisatie achter de digitale bibliotheek, de netwerkpartners (waaronder OB-branche) en de verschillende wensen en eisen op het gebied van duurzaamheid, architectuur, beheer en beveiliging/privacy.

Security

De in 2016 aangescherpte regelgeving rondom de beveiliging van informatie vormt aanleiding voor het opnieuw vaststellen en vastleggen van een Beveiligingsbeleid. Hiermee is in het begin van 2016 een start gemaakt en in de lopende beleidsperiode zal dit verder worden uitgewerkt. De eisen die voortvloeien uit dit beleid worden meegenomen in het ontwerp van de functionele componenten en de inrichting van de beheerorganisatie.

2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein

In haar reactie op het beleidsplan van de Koninklijke Bibliotheek stelde de minister: ‘De digitale openbare bibliotheek steunt op een aantal pijlers: de nationale bibliotheekcatalogus (NBC+), het datawarehouse (DWH), de gezamenlijke website-infrastructuur (WaaS), identity & access management (IAM) en het ebookplatform. Deze onderdelen zijn sterk bepalend voor de voortgang die op essentiële functies van de digitale bibliotheek kan worden geboekt en voor de meerwaarde van de digitale bibliotheek voor bibliotheken en gebruikers. Het in bedrijf brengen van deze onderdelen en in het gebruik nemen daarvan door de openbare bibliotheken in het netwerk heeft prioriteit boven het ontwikkelen van nieuwe functionaliteiten.’

De NBC+ is een catalogus met gegevens over titels die in Nederlandse openbare bibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek. De NBC+ draagt bij aan het optimaliseren van deze toegang én aan de vindbaarheid van deze collecties voor alle soorten gebruikers (leden en niet leden), inclusief

speciale doelgroepen zoals leesgehandicapten en kinderen. Ook bieden we de mogelijkheid titels aan te vragen.

Het datawarehouse is een databank die gegevens uit de hele openbare bibliotheekbranche aggregereert, harmoniseert en combineert. Zo kan inzicht worden verkregen in ontwikkelingen en trends. Het DWH vormt de infrastructurele basis voor de gegevenslevering.

De gezamenlijke website infrastructuur (WAAS) is netwerk van voorzieningen waar lokale bibliotheken gebruik van kunnen maken om hun eigen website te realiseren. Het contentmanagementsysteem (cms), de vormgeving en functionaliteit worden centraal geregeld. De inhoud van de website bepaalt de bibliotheek zelf, die daarbij zowel lokale als landelijke content en diensten kan gebruiken.

IAM is een landelijke voorziening waarmee gebruikers kunnen inloggen op allerlei bibliotheekdiensten. Door middel van een synchronisatieproces zijn lokale inlogaccounts ook voor landelijke diensten bruikbaar. De infrastructuur wordt in de loop van dit jaar vervangen en heet vanaf dan Authenticatievoorziening (AV)

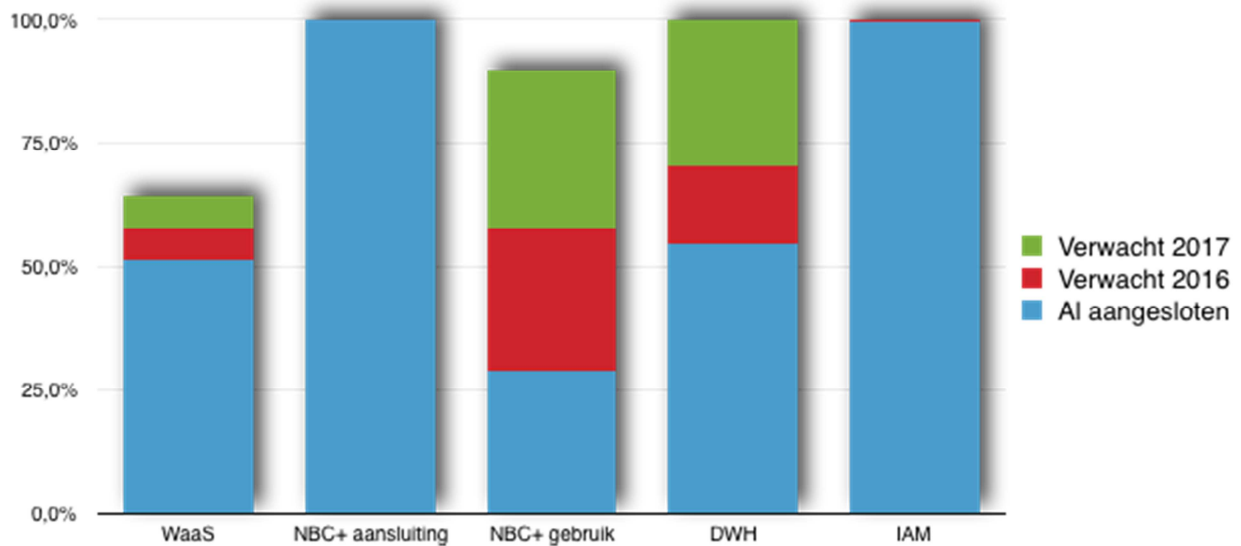
Het e-bookplatform is een landelijke bibliotheekvoorziening om leden van openbare bibliotheken in staat te stellen e-books te lenen.

Naast deze kerndiensten ondersteunt de KB de toekenning van de ISIL-codes ter identificatie van openbare bibliotheken, wordt een database met informatie over producten en diensten (G!ds) beheerd en ontwikkelen we klantfunctionaliteit (Mijn Bibliotheek).

Alle bibliotheekleden hebben toegang tot het landelijke e-bookplatform. Alle bibliotheken delen gegevens over collecties (ten behoeve van de NBC+) en leden (ten behoeve van IAM). In 2017 zullen alle bibliotheken zijn aangesloten op het Datawarehouse. Een deel van de bibliotheken gebruikt de NBC+ ook als lokale catalogus en de helft van de bibliotheken maakt gebruik van de gezamenlijke website-infrastructuur (afb 3).

In overleg met de netwerkpartners wordt gestreefd naar ontubbeling van systemen, zodat niet twee keer betaald hoeft te worden voor dezelfde voorziening. Gebruik van NBC (aansluiting), IAM en DWH zijn essentieel voor het voldoen aan de eisen aan netwerkpartners in de Wsob (Collectiebeleid, IBL, administratie leners en gegevenslevering). Voor deze onderdelen streeft de KB dan ook naar adoptie van 100%. Voor de WaaS en het gebruik van de NBC als catalogus geldt dat dit een mogelijkheid is die bibliotheken wordt geboden, niet een verplichting.

Stand van zaken adoptie Landelijke Digitale Infrastructuur

Op dit moment zijn er 45 installaties van verschillende leveranciers bij openbare bibliotheken. Dat betekent dat elke koppeling 45 keer gebouwd en beheerd moet worden. De KB heeft in 2016 een onderzoek gestart naar een collectief bibliotheekstelsel voor openbare bibliotheken. De resultaten van dit onderzoek zullen de basis vormen van nader overleg met de branche hierover.

ILS landschap NL

45 ILS installaties

3. Afstemming en overleg

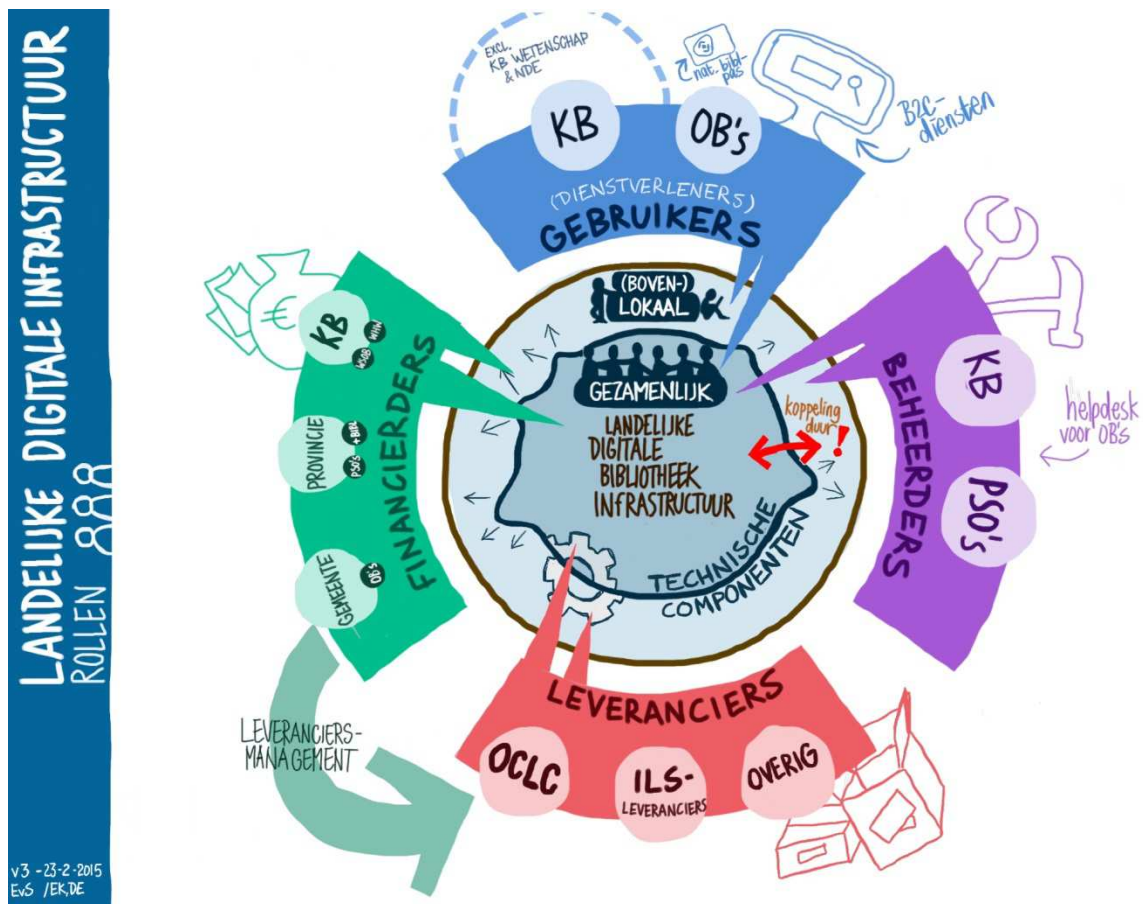
De infrastructurele componenten ten behoeve van de lokale dienstverlening worden doorontwikkeld in relatie tot het netwerk van openbare bibliotheken. Inzet is hier om het netwerk te versterken door gebruik te maken van een op elkaar afgestemde digitale infrastructuur, waarbij zo min mogelijk verdubbeling van functies ontstaat.

Naast de wettelijk afgesproken diensten kan het efficiënt zijn bepaalde infrastructurele wensen gezamenlijk te realiseren (shared services). De afweging wie deze services zal maken en beheren zal gebaseerd moeten zijn op het principe van 'de meest gereede partij'. Dit is de partij die deze infrastructuur het meest efficiënt en duurzaam in samenhang met de andere infrastructuur kan realiseren.

De afstemming tussen de landelijke plannen en die van de provinciale/lokale bibliotheekorganisaties vindt sinds najaar 2015 plaats aan de landelijke gesprekstafels Digitale Infrastructuur. Om het goede gesprek met de goede personen te voeren zijn er vier rollen gedefinieerd. Het al eerder genoemde bestuurlijk overleg, waar het Rijk, het interprovinciaal overleg (IPO) en de vereniging Nederlandse gemeenten (VNG) vertegenwoordigd zijn, vervult de rol van financier van de digitale infrastructuur.

Daarnaast is de 'stem van de eindgebruiker' vertegenwoordigd aan de gebruikerstafel. Hieraan nemen bibliotheken deel die zelf klanten hebben (openbare bibliotheken).

De input die daar wordt opgehaald wordt ingebracht aan de beheerderstafel, waar de beheerders van eigen en gedeelde infrastructuur (op dit moment SPN en G4) vertegenwoordigd zijn. Hier wordt gekeken wat de beste configuratie van systemen en afspraken is om het gewenste klantdoel te realiseren. Tot slot wordt afgestemd met leveranciers, zodat zij op de hoogte zijn van de te verwachten stappen en hierop kunnen anticiperen, zodat ze sneller in staat zijn aan de vraag te voldoen.

B *Het beheren en van context voorzien van de digitale collectie en de afstemming met de collectie digitale werken van de Koninklijke Bibliotheek op grond van de WHW*

1. Kader

De digitale collectie van de Nationale Digitale Bibliotheek draagt bij aan de ambitie om vanuit de kracht van het geschreven woord burgers de mogelijkheid te bieden (digitaal) te leren, te lezen en te onderzoeken.

Om de burger in het nieuwe digitale tijdperk zelfredzaam te laten zijn, is het niet alleen nodig dat deze geletterd is, maar ook dat zijn/haar digitale vaardigheden voldoende ontwikkeld zijn. Om taal, kennis en digitale vaardigheden bij alle burgers te optimaliseren blijft toegang tot digitale boeken, overige digitaal materiaal en context (tezamen de digitale collectie) een noodzakelijke voorziening.

2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein

Bibliotheken hebben een publieke taak en zo ook de landelijke digitale openbare bibliotheek. De landelijke digitale openbare bibliotheek vervult deze taak door te focussen op de publieke

waarden die in de Wsob zijn vastgelegd (betrouwbaar, onafhankelijk, authentiek, pluriform en toegankelijk). De bibliotheken onderscheiden zich ook van andere aanbieders van digitale content door de focus op deze publieke waarden.

Wat houden deze waarden in als het gaat om de digitale collectie van de bibliotheken?

Het betekent dat:

- de collectie goed vindbaar en bruikbaar is en voorzien wordt van een relevante context;
- het collectiebeleid los staat van commerciële, politieke of religieuze belangen;
- zowel een actueel aanbod als het culturele erfgoed in de collectie is opgenomen;
- het aanbod tegemoet komt aan alle stromingen/groepen in de maatschappij (talen, denkbeelden, culturen, religies, leeftijden);
- het aanbod gevarieerd is en aansluit bij de opbouw van de maatschappij;
- de collectie makkelijk beschikbaar is, zowel qua techniek als qua tarieven.

Het inkoopbeleid van e-content voor de openbare bibliotheken sluit aan op bovenstaande specificering van de publieke waarden. Het afgelopen jaar is veel aandacht en zorg besteed aan het opbouwen van een pluriform aanbod van e-books dat tegemoetkomt aan alle stromingen. Zo zijn de publicaties van een christelijke uitgever aanwezig in het aanbod naast romans, actuele spanning, literatuur en poëzie. Het komend jaar blijft er aandacht voor de opbouw en het behoud van een pluriform aanbod.

In 2016 zijn er bijna 3 miljoen e-books uitgeleend. In totaal is dit aantal digitale uitleningen ongeveer even groot als het aantal uitleningen van fysieke werken bij de grootste lokale bibliotheken. Het overgrote deel van de digitale uitleningen is geleend door leden van lokale openbare bibliotheken. De leden van de grootste bibliotheken zorgen voor het grootste aantal

uitleningen (met name de provincie Groningen en Amsterdam). De digital-only leden zorgen samen voor 43.000 digitale uitleningen.

Jeugd

Gezien het feit dat de meeste leden van de (openbare) bibliotheek jeugdlid zijn, is gefocust op een evenwichtig digitaal aanbod voor jeugd. Aandachtspunt is dat er een beperkt aantal e-books voor de jeugd door uitgeverij uitgebracht wordt. Tevens bekijkt de KB komend jaar in welke mate er meer gedigitaliseerde titels als e-book gepubliceerd kunnen worden.

Toch is het aanbod van e-books voor de jeugd in de digitale collectie in het afgelopen jaar gegroeid met 30% en de verwachting is dat het aantal jeugdtitels in 2017 verdubbeld zal zijn ten opzichte van 2015. De nieuwe aanwas is o.a. gerealiseerd op het terrein van lezen en onderwijs (bijvoorbeeld jeugdtitels voorzien van lees-niveau (AVI) en Lezen-voor-de-Lijst titels). Er is niet alleen aandacht geweest voor leesplezier en taalvaardigheid maar ook voor digitale vaardigheden, door het inkopen van digitale cursussen en lesprogramma's (bv Digisterker). Het digitale aanbod ter ondersteuning van basisvaardigheden, gecombineerd met hulp vanuit de lokale bibliotheken, zorgt voor een sterke combinatie waar de kracht van digitaal en fysiek elkaar aanvullen.

De digitale collectie is bereikbaar via verschillende diensten, waarbij contextualisering en de wijze van ontsluiting worden afgestemd op de doelgroep en klantbehoefte (lezen, leren, onderzoeken). Waar mogelijk wordt de samenhang tussen de digitale collecties van de KB (bv Delpher en Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL)) en openbare bibliotheken (bv. www.bibliotheek.nl) gepresenteerd en voorzien van context. Een meer heldere en overzichtelijke samenhang tussen de verschillende digitale collecties is wenselijk en zal daarom ook meer aandacht krijgen in het komend jaar.

3. Afstemming en overleg

Vóór 1 januari 2015 werd de centrale inkoop van e-content uitgevoerd door de Inkoopcommissie digitale content (VIC) van de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB). De VOB Inkoopcommissie voerde in opdracht van het VOB-bestuur en namens alle openbare bibliotheken de onderhandelingen met leveranciers van content voor het basispakket digitale content. De VOB Inkoopcommissie bestond uit vertegenwoordigers van de VOB, de Openbare Bibliotheken en Stichting Bibliotheek.nl (adviesrol). Het budget voor de aanschaf van e-content werd samengesteld via het zogeheten omslagstelsel (bijdrage per inwoner voor het werkgebied van de bibliotheek). Via de algemene ledenvergadering van de VOB werd verantwoording afgelegd aan de bibliotheken.

Als gevolg van de Wsob kreeg de KB een centrale rol in het bibliotheekstelsel en werd het Rijk vanaf 2015 verantwoordelijk voor de financiering van de centrale aanschaf van e-content voor de openbare bibliotheken. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) stelt een bedrag ter beschikking aan de KB voor de inkoop van e-content.

Door de wettelijke bepalingen en de rol van de KB werd verdere professionalisering van de inkooporganisatie voorbereid en werd een KB Inkoopcommissie (KBIC) en een Adviesgroep Voordracht e-Content (AVEC) ingericht. De KB koopt e-content in, binnen de financiële

kaders van het door OCW ter beschikking gestelde bedrag, op voordracht van de openbare bibliotheken via de AVEC / KBIC.

De KBIC wordt gevormd door vertegenwoordigers uit de openbare bibliotheeksector (vier, inclusief de voorzitter) en de KB (twee). De VOB benoemt alle leden van de commissie. De vertegenwoordigers van de KB worden voorgedragen door de KB.

De KBIC is verantwoordelijk om te besluiten wát in te kopen en hoe dit wordt ingepast in het beleid en de financiële kaders van de KBIC. De AVEC vormt een afspiegeling van de openbare bibliotheken en doet voordrachten van e-content aan de KBIC.

De KBIC is beleidsbepalend en stuurt op inhoudelijke hoofdlijnen, die zij vastlegt in het jaarplan e-content. Zij volgt nauwgezet de (uitwerking van) inkoopvoorstellen op basis van de mogelijkheden in de markt en legt deze bindend voor aan de KB. Daarnaast bewaakt zij de financiële kaders. De KB is, op bindende voordracht van de openbare bibliotheken, verantwoordelijk voor de aanschaf van digitale content.

C Het opstellen van een reglement voor de toegang tot digitale werken

1. Kader

Om gebruik te kunnen maken van de collecties en diensten van de Koninklijke Bibliotheek (KB) is – voor zover het rechtendragende content betreft waarvoor geen collectieve overeenkomsten zijn gesloten - een lidmaatschap vereist. Via www.bibliotheek.nl kan een lidmaatschap worden afgesloten voor de landelijke digitale openbare bibliotheek. Ook is het onder voorwaarden mogelijk om via een lokaal lidmaatschap toegang te krijgen tot digitale werken. Tot slot is er de mogelijkheid om via www.kb.nl een KB-jaarpas af te nemen, die leden toegang verleent tot de digitale collectie die de KB op grond van de WHW beschikbaar stelt (wetenschappelijke licenties) én de fysieke werken in de magazijnen.

Reglement KB

Op het KB-lidmaatschap, de toegang tot de leeszaal en het gebruik van de digitale en de fysieke werken is het 'Reglement voor gebruik van de Koninklijke Bibliotheek' (1 januari 2014) van toepassing. Op het moment van het aangaan van het lidmaatschap en bij het verlengen hiervan dient de klant akkoord te gaan met het Reglement. Het Reglement is tijdens het inschrijfproces en op de website van de KB in te zien, op te slaan en te printen. Voor het lidmaatschap van de landelijke digitale openbare bibliotheek zijn aparte gebruiksvoorwaarden opgesteld (zie hieronder).

Privacyverklaring

De KB legt persoonsgegevens vast ten behoeve van de klantenadministratie, de levering en verbetering van producten en diensten, en de communicatie met klanten. Persoonsgegevens worden niet gebruikt voor doeleinden die hiermee niet te verenigen zijn. De gegevens worden niet doorgegeven aan derden, tenzij de KB verplicht is gegevens af te staan op grond van wettelijke bevoegdheden van politie en justitie tot het vorderen van identificerende en/of gebruiksgegevens in het kader van de voorkoming, opsporing en vervolging van strafbare feiten.

Pashouders hebben het recht de over hen opgenomen gegevens in te zien, te (laten) verbeteren, aan te vullen, of te verwijderen.

2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein

Gebruiksvoorwaarden Landelijke Digitale Openbare Bibliotheek

Door het sluiten van een lidmaatschapsovereenkomst met de KB voor de landelijke digitale openbare bibliotheek verkrijgen leden toegang tot digitale werken (e-books). Op het lidmaatschap en op de toegang en het gebruik van deze e-books zijn dedoor de KB opgestelde, Gebruiksvoorwaarden Landelijke Digitale Bibliotheek ¹ – 1 januari 2017 van toepassing. Deze Gebruiksvoorwaarden gelden als het in artikel 17 van de Wsob bedoelde reglement. Tijdens het online inschrijfproces krijgt de klant het bericht dat op de overeenkomst deze voorwaarden van toepassing zijn waarmee hij akkoord dient te gaan (met een vinkje). In de voorwaarden staan bepalingen over onder meer de registratie, de duur en de beëindiging van het lidmaatschap van de landelijke digitale bibliotheek, de vergoeding en het gebruik van e-books. Via een link is het mogelijk de voorwaarden in te zien, op te slaan en te printen.

Gebruiksvoorwaarden Landelijke Digitale Bibliotheek voor OB-leden

Deze gebruiksvoorwaarden gelden voor de leden van lokale openbare bibliotheken die gebruik willen maken van e-books. Deze leden hebben al een geldige lidmaatschapsovereenkomst met een lokale bibliotheek en dienen zich alleen nog bij de KB te registreren voor de toegang tot en het gebruik van e-books. Tijdens het online registratieproces krijgt de klant het bericht dat op de overeenkomst deze voorwaarden van toepassing zijn waarmee hij akkoord dient te gaan (met een vinkje). In deze voorwaarden staan bepalingen over onder meer de registratie en het gebruik van e-books.). Via een link is het mogelijk de voorwaarden in te zien, op te slaan en te printen.²

Privacy Policy

Tijdens het inschrijf- en registratieproces voor zowel de landelijke digitale bibliotheek als de toegang en het gebruik van e-books dient een aantal persoonsgegevens ingevuld te worden. Deze gegevens zijn nodig voor het leveren van de landelijke digitale diensten. Door middel van de Privacy Policy³ informeren we de leden van de landelijke digitale openbare bibliotheek onder meer over welke gegevens verwerkt worden, voor welke doeleinden, hoe lang de gegevens worden bewaard en waar men terecht kan voor vragen. De reeds bestaande Privacy Policy voor diensten via bibliotheek.nl is eind 2015 aangepast met onder meer de informatie over het lidmaatschap van de landelijke digitale openbare bibliotheek.

Consortium

Naar aanleiding van de afstemming over tarieven en lidmaatschap van de digitale bibliotheek zijn openbare bibliotheken en de KB overeengekomen samen een consortium op te richten om de gezamenlijke klantbenadering vorm te kunnen geven binnen de grenzen van de privacywetgeving. De klant blijft uiteraard ten allen tijde zeggenschap houden over zijn/haar gegevens.

¹ <http://www.bibliotheek.nl/dam/bestanden/gebruiksvoorwaarden-digitale-bibliotheek.pdf>

² <http://www.bibliotheek.nl/dam/bestanden/gebruiksvoorwaarden-digitale-bibliotheek-ob.pdf>

³ <http://www.bibliotheek.nl/dam/bestanden/privacy-policy-kb-bibliotheek.pdf>

De meerwaarde van het consortium is vooral het principe van een gezamenlijke verantwoordelijkheid als het gaat om klantbenadering (voorlopig binnen het digitale domein) en een platform voor overleg en besluitvorming over het beheer en gebruik van klantgegevens op een algemeen en hoger niveau. Het doel is: de klant gezamenlijk, vanuit OB en KB, maximaal bedienen. De klant ervaart één bibliotheek; de bibliotheek ervaart één klant. Fundamenteel uitgangspunt volgens de privacywetgeving voor het inrichten van een consortium is, dat bibliotheken (KB en OB's) altijd ieder zelfstandig verantwoordelijk blijven voor uitwisseling van (klant)gegevens op basis van de overeenkomst met de eigen klanten. Zij beslissen zelf of gegevens worden gedeeld met een consortium of niet. De klant beslist zelf in welke mate de bibliotheek gebruik mag maken van gegevens en voor welke doeleinden.

Tarieven

Het nieuwe tarievenpakket dat in 2016 is vastgesteld bevat 3 hoofdcomponenten:

1. Het Standaardtarief van (minimaal 42 euro)

Dit biedt toegang tot alle e-books, een klant mag maximaal 10 e-books tegelijk lenen en krijgt daarnaast toegang tot 2 online cursussen per jaar en toegang tot honderden luisterboeken. Dit abonnement kan zowel via de lokale bibliotheek als via de landelijke digitale openbare bibliotheek worden afgesloten.

2. Het kennismakingstarief (minimaal 21 euro)

Het kennismakingstarief biedt toegang tot zes ebooks per jaar uit het gehele aanbod. Ook geeft dit tarief recht op toegang tot 2 cursussen en honderden luisterboeken. Dit abonnement kan zowel via de lokale bibliotheek als via de landelijke digitale openbare bibliotheek worden afgesloten

3. Jeugdtarief (0-17 jaar)

Jeugdleden kunnen maximaal tien e-books tegelijk lenen uit de selectie jeugdboeken (voorzien van AVI, tot en met C-titels) en de selectie van 'lezen voor de lijst'. Daarnaast toegang tot 6 titels per jaar uit het hele aanbod. Dit abonnement is alleen in combinatie met een lidmaatschap op de lokale bibliotheek verkrijgbaar.

3. Afstemming en overleg

De gebruiksvoorwaarden zijn onderwerp van gesprek in de Inkoopcommissie (zie boven). Om de klantgerichte benadering in het digitale domein vanuit het netwerk van bibliotheken te regelen, wordt een consortium opgericht. Hierin wordt het gezamenlijk beheer en gebruik van klantgegevens binnen de regels van Wsob en Wet bescherming persoonsgegevens afgestemd

D Het bereiken van verschillende doelgroepen

1. Kader

De Nationale Digitale Bibliotheek (NDB) moet er zijn voor alle ingezetenen van Nederland. Om iedereen zo goed mogelijk en 'op maat' te bedienen met wat die bibliotheek te bieden heeft, maakt de KB onderscheid in doelgroepen en de generieke behoeften die gebruikers van de bibliotheek kunnen hebben. Het voorzien in deze verschillende behoeften blijkt ook uit de positionering van de KB die gericht is op het mogelijk maken van lezen, leren en onderzoeken of

ontdekken. Zo ontstaan er clusters rond deze behoeften waarbinnen verschillende diensten worden aangeboden. Deze clusters zijn er zowel voor jeugd als voor volwassenen, maar voor jeugd worden deze diensten op korte termijn in een eigen online omgeving aangeboden. Zo zijn er 5 clusters gedefinieerd:

Cluster 1: lezen en leren ter ontspanning.

In dit cluster komen diensten samen die gericht zijn op recreatief gebruik van de bibliotheek. Zo zijn hier de e-books, luisterboeken en online cursussen te vinden die de Inkoopcommissie inkoopt. Maar ook de audioboeken voor mensen met een leesbeperking vallen in dit cluster. De doelgroep voor dit cluster is voldoende geletterd en mediawijs om van het aanbod gebruik te kunnen maken.

Cluster 2: lezen en leren om goed mee te komen in de maatschappij

Hier komen vooral de programma's samen voor volwassenen op het gebied van laaggeletterdheid, Nederlands als tweede taal of mediawijsheid, zoals het programma samen met de Belastingdienst. De doelgroep voor dit cluster is minder zelfredzaam. Door hen online diensten aan te bieden in combinatie met activiteiten en hulp vanuit de vestigingen van openbare bibliotheken wordt deze doelgroep vooruit geholpen.

Cluster 3: ontdekken en onderzoeken ter ontspanning

In dit cluster worden de vele amateurhistorici, genealogen, heemkundigen en kunstliefhebbers bediend. Diensten als Delpher, Geheugen van Nederland en DBNL worden binnen dit cluster aangeboden. Ook hier is de doelgroep zelfredzaam in het gebruik van deze diensten.

Cluster 4: onderzoeken als specialist

Voor de doelgroep die bekend is met het doen van gedegen onderzoek wordt binnen dit cluster zoveel mogelijk digitale data ontsloten uit de volle breedte van alle collecties van de KB en haar netwerkpartners.

Cluster 5: lezen ter ontspanning, beter leren lezen en ontdekken en onderzoeken voor de jeugd

Dit cluster bestaat uit op jeugd toegespitste diensten waarin alle behoeften van de clusters 1,2 en 3 wordt voorzien. Hier komen specifieke jeugddiensten en –programma's samen zoals Kees Komma, Geheimagent Aap en Werkstukken & Spreekbeurten. Ook het jeugdaanbod aan e-books wordt toegankelijk gemaakt op een voor de doelgroep relevante wijze, waaronder de lezen-voor-de-lijst-titels en titels voorzien van een AVI-niveau.

Gebruikers

Gebruikers van de Nationale Digitale Bibliotheek bewegen zich, naar gelang de behoefte die ze op dat moment hebben, van het ene cluster naar het andere. Zo wordt een passende context geboden voor het gebruik van de diverse diensten binnen de NDB.

Per cluster kan gestuurd worden op het bereik onder de doelgroep van dat cluster, het gebruik van de diensten binnen dat cluster en de tevredenheid van de gebruikers over deze diensten. Op die manier wordt invulling gegeven aan de missie van de KB om Nederland slimmer, vaardiger en creatiever te maken.

Speciale aandacht is er voor jeugd en kwetsbare doelgroepen. De KB draagt daarin bij aan het beleid van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) om laaggeletterdheid te bestrijden. Taal- en leesvaardigheid zijn essentieel voor volwaardige deelname aan de maatschappij. Een vitale leescultuur in Nederland is daarom van belang. De KB werkt hiervoor samen met Stichting Lezen en de Stichting Lezen en Schrijven, met de CPNB ook vertegenwoordigd in de Leescoalitie. We bouwen een programma op om bibliotheken professioneel te ondersteunen in het bijdragen aan het verwerven van basisvaardigheden voor de inwoners van hun gemeenten.

Bij een aantal van de bovenstaande clusters is de doelgroep erg groot en divers. Hiervoor bestaat dan ook de wens deze in een volgende fase verder te verfijnen in segmenten op basis van interesse of andere kenmerken.

2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein

Voor het openbare bibliotheekdomein zijn met name de clusters 'lezen en leren ter ontspanning', 'lezen en leren om goed mee te komen in de maatschappij' relevant voor volwassenen. Voor de jeugd gaat het om 'lezen ter ontspanning, beter leren lezen en ontdekken en onderzoeken'. In 2017 worden eenduidige ingangen met samenhangend aanbod gerealiseerd voor jeugd en volwassenen.

Jeugd

Als uitgangspunt voor de jeugdstrategie is onder andere vastgesteld dat alle kinderen (leden en niet-leden) tussen de 0 en 18 jaar tot de doelgroep behoren, ruim 3,6 miljoen kinderen. De lokale bibliotheken bereiken nu 61% van deze doelgroep.

In het digitale domein wordt nadrukkelijk ingezet op het versterken van het leesplezier, het stimuleren van smaakontwikkeling via het digitaal lezen (e-books) en het digitaal beschikbaar

stellen van redactionele content rond boeken (auteursinformatie, verwijzing naar andere titels, verfilmingen, recensies & aanbevelingen e.d).

Er is een jeugdpakket dat gratis toegang biedt tot e-books tot C-niveau (AVI) en Lezen voor de Lijst-titels, zoals ook in de motie Monasch was gevraagd. Daarnaast wordt er informatie voor werkstukken en spreekbeurten aangeboden en is er een ruime selectie jeugd luisterboeken in de Luisterbieb te vinden.

Volwassenen

Er zijn op dit moment ruim 344.000 geregistreerde gebruikers van e-books. Van hen zijn 2600 lid van de landelijke digitale openbare bibliotheek en hebben 341.000 leden toegang via hun lokale bibliotheek. Van deze 344.000 maken ruim 200.000 regelmatig gebruik van hun account (60%).

Onder digitale leden is dit aantal vanzelfsprekend hoger (95%),

We streven naar een toename van het gebruik van de digitale collectie met tenminste 25% in 2017. Hierbij wordt met name uitbreiding gezocht in de 10 miljoen volwassenen en 2 miljoen kinderen die nog niet bereikt worden door de bibliotheek. Het is geen doel op zich om het aantal digital only leden of het aantal digitale gebruikers onder openbare bibliotheekleden te vergroten, maar om het totale gebruik langs beide wegen te vergroten. Een onderzoek dat de KB uitvoerde in 2015 naar proposities met Blauw Research en de Pricing Company wijst uit dat er tenminste 5,5 miljoen Nederlanders (enigszins) geïnteresseerd zijn in digitaal lenen. Dat betekent dat er nog veel ruimte is om verder te ontwikkelen. Met de huidige voorwaarden en mogelijkheden (10 simultaan, voor 3 weken) is er een potentiële doelgroep van 750.000 mensen van wie er nu dus al 344.000 worden bereikt. Uit dit onderzoek bleken factoren die bijdragen aan het gebruik: het bezit van een e-reader, een relevante collectie en een langere leentermijn. Tegelijk zien we consumentenvoorkeuren op dit punt snel veranderen. Het aantal bezitters van e-readers (en andere mobiele devices) stijgt niet meer. Bekendheid en gebruiksgemak zijn belangrijke drivers voor vergroting van het gebruik.

3. Afstemming en overleg

Over de gezamenlijke klantbenadering wordt regelmatig overleg gevoerd met de openbare bibliotheken. Dit gebeurt via de gebruikerstafel voor de landelijke digitale infrastructuur en de marketingcommissie voor het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen. Deze samenwerking wordt verder vormgegeven door de oprichting van het consortium voor de gezamenlijke klantbenadering.

E Het samenwerken met andere publieke aanbieders van digitale werken

1. Kader

De KB maakt deel uit van het netwerk van universiteitsbibliotheken en de KB (UKB). Ook is de KB actief betrokken bij de nationale erfgoedinfrastructuur die wordt gerealiseerd door het Netwerk Digitaal Erfgoed en de internationale erfgoedinfrastructuur Europeana. In deze context wordt samengewerkt met de topsector creatieve industrie (ClickNL) en de Common Lab Research Infrastructure for the Arts and Humanities (CLARIAH).

2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein

Waar het leggen van verbindingen waarde toevoegt in de boven genoemde domeinen, wordt dit in de relevante context (fysiek of digitaal) opgepakt. Binnen het netwerk van openbare bibliotheken versterkt de KB efficiency en maatschappelijke effectiviteit van het netwerk door:

- activiteiten van afzonderlijke netwerkpartners te koppelen en indien gewenst op te schalen, breed inzetbaar te maken;
- de door POI's geleide innovatie van de fysieke bibliotheek beter af te stemmen op digitale dienstverlening;
- gezamenlijk een richting te formuleren en te bewaken, zowel voor het netwerk als geheel, als op belangrijke beleidsthema's in de sector;
- belangstelling in de sector voor landelijke initiatieven te peilen en draagvlak te creëren en organiseren binnen het stelsel.

3. Afstemming

De afstemming vindt plaats in verschillende gremia binnen de relevante netwerken. De aansluiting met het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen vindt plaats via de eerder geschetste overlegstructuren in het bibliotheekstelsel.

Financiële paragraaf

1. Kader

Begroting KB

De KB-begroting voor 2017 heeft een totale omvang van K€ 89.566. De begroting van de Koninklijke Bibliotheek voor 2017 ziet er op het hoogste niveau als volgt uit:

Baten

	2016	2017	2018
rijksbijdrage whw	45.348	45.246	44.809
rijksbijdrage wsob	41.166	42.996	44.596
overige opbrengsten	1.956	1.324	600
totaal	90.486	91.583	92.023

2. Invulling in het openbare bibliotheekdomein

Rijksbijdrage Wsob 2017

De rijksbijdrage 2017 op basis van de Wsob bedraagt in totaal K€ 42.996. In de toekenning van de rijksbijdrage zijn de budgetten voor de verschillende taken specifiek vastgelegd waarbij de landelijke stelseltaken en de digitale infrastructuur in één budget zijn samengevoegd.

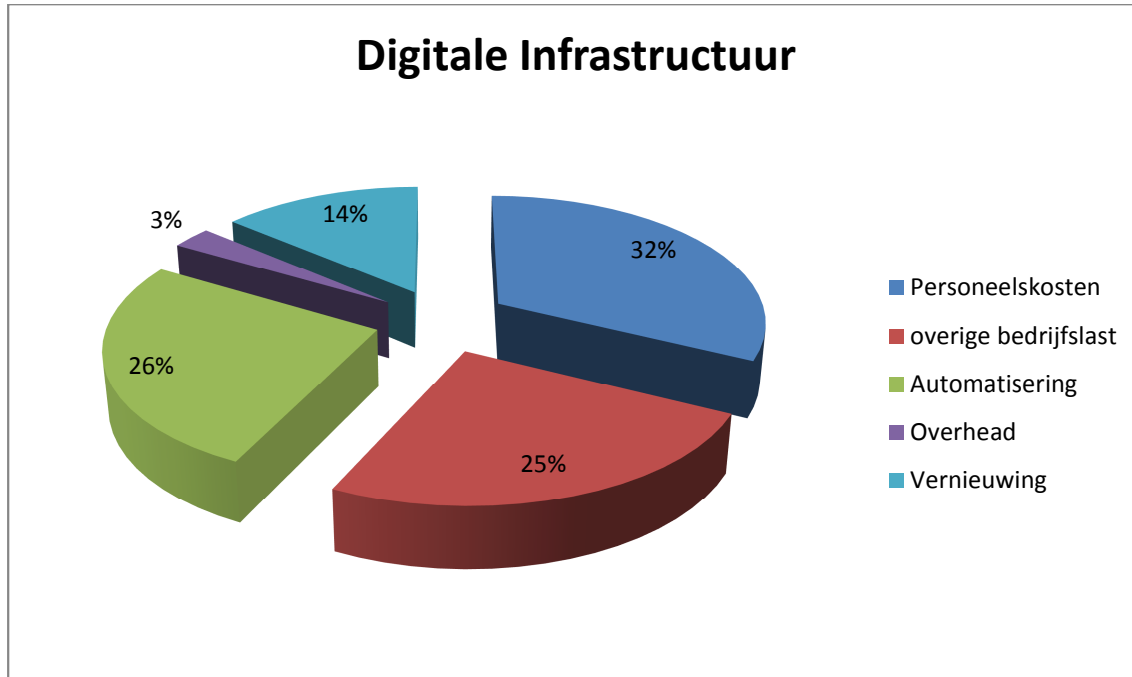
De voorziening leesgehandicapten wordt uitgevoerd door anderen (nu Stichting Aangepast Lezen, in samenwerking met stichting Dedicon en de CBB). De KB coördineert deze voorziening en stuurt haar aan. Dit beheerplan gaat primair in op de kosten voor digitale infrastructuur en digitale content, als de constituerende delen van de landelijke digitale openbare bibliotheek.

Het budget inkoop e-content wordt in 2017 verhoogd met M€ 1.4 tot in totaal M€ 10.6. De inkoop van digitale werken voor de landelijke digitale openbare bibliotheek wordt verricht door de KB namens de Staat der Nederlanden en op voordracht van de openbare bibliotheken.

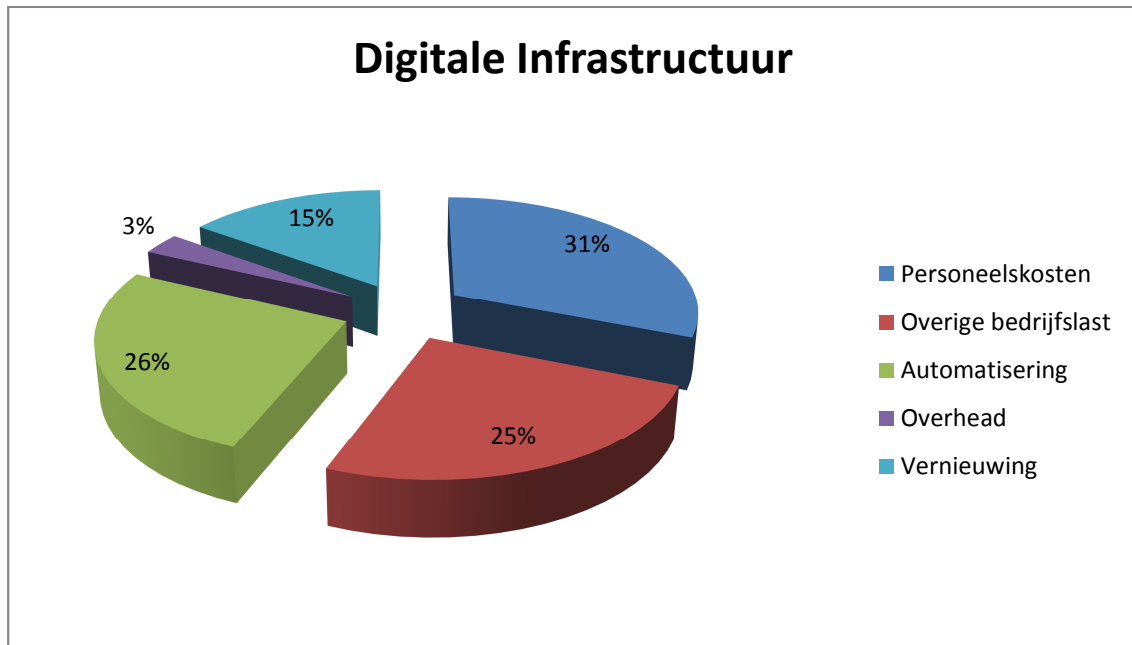
b. Rijksbijdrage WSOB	2016	2016	2017	2018	2019	2020
landelijke stelseltaken en digitale infrastructuur	20.696	20.696	20.696	20.696	20.696	20.696
technische bijstellingen landelijke stelseltaken en dig. Infrastr.	-	1.377	430	430	430	430
landelijke digitale bibliotheek- inkoop e content	9.200	9.200	10.600	12.200	12.200	12.200
bijstellingen inkoop e-content	-	985	-	-	-	-
voorzieningen leesgehandicapten	11.270	11.270	11.270	11.270	11.270	11.270
b. Rijksbijdrage WSOB totaal	41.166	43.528	42.996	44.596	44.596	44.596
totaal rijksbijdrage	86.514	89.586	88.242	89.405	89.405	89.405

Digitale infrastructuur voor het openbare bibliotheekdomein De kosten voor de digitale infrastructuur voor het openbare bibliotheekdomein zijn voor de jaren 2017 en 2018 als volgt verdeeld:

2017: Totaal 17.308.000

2018: Totaal 17.308.000

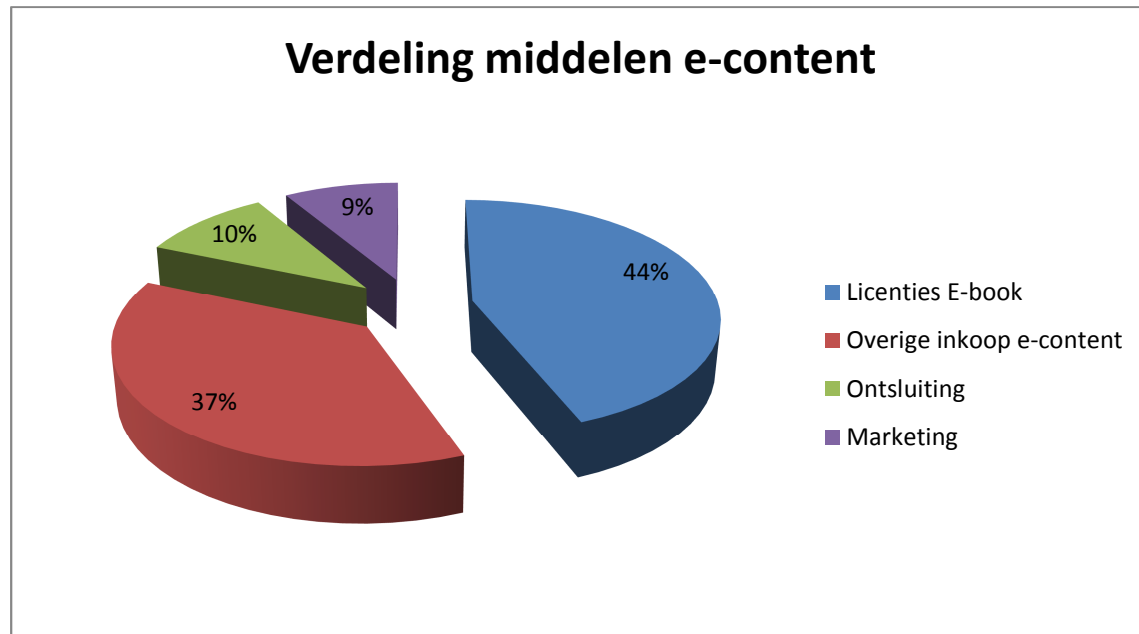

Personeelskosten betreffen zowel vaste inzet als inhuur externen. Onder overige bedrijfslasten worden o.a. licenties en inzet voor landelijke programma's als dBos gerekend evenals financiering van metadatabeheer. Automatisering betreft bijvoorbeeld de hostingkosten van de landelijke diensten. Vernieuwing is het bedrag dat beschikbaar is voor (door)ontwikkeling. Dit relatief lage

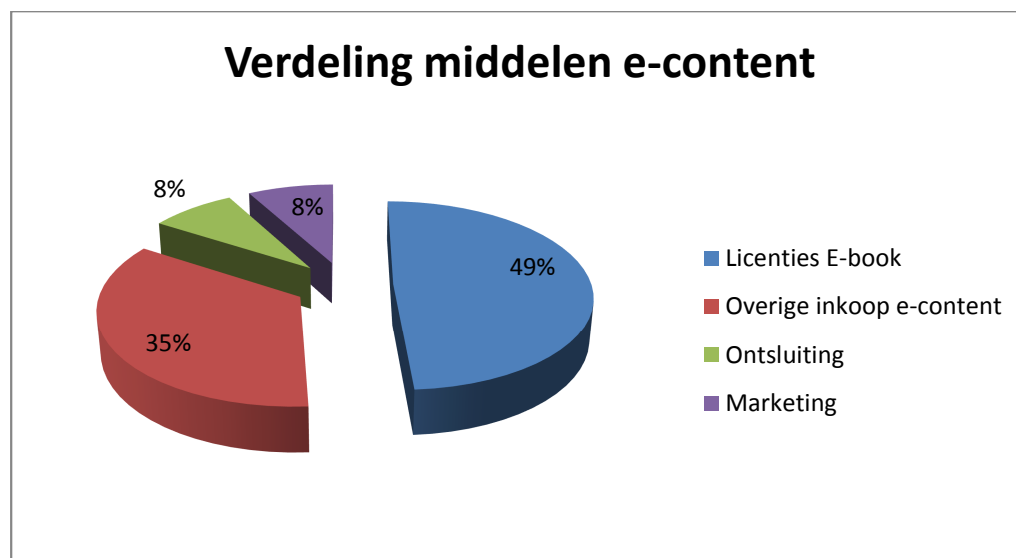
percentage laat zien dat de nadruk ligt op borging en continuïteit van de digitale infrastructuur die in de afgelopen jaren ontwikkeld is.

Begroting voor digitale content

De begroting voor de inkoop van digitale werken is voor 2017 en 2018 zijn volgt verdeeld;

In 2018 zal een nog groter aandeel van de middelen voor e-content worden ingezet voor e-books.

De inkoop van e-books, omvat primair licenties voor Nederlandse e-books en daarnaast kleinere bedragen voor internationale e-books en e-books voor de Vakantiebib app. De overige e-content betreft e-muziek, databanken, nieuwsvoorzieningen, digisterker, informatieve werken voor de jeugd, luisterboeken en cursussen.

Kengetallen landelijke digitale openbare bibliotheek

	2015	2016	2018
1. Aantal geregistreerde gebruikers			
Totaal	234.000	344.152	470.000
Volwassenen	198.000	275.675	352.500
Jeugd	36.000	65.696	117.500
Onbekend		2.781	
Gebruik via de lokale bibliotheek	234.000	341.552	460.000
Gebruik via digital only	n.v.t.	2.600	10.000
Gebruikers Vakantiebieb	400.000	640.000	800.000
2. Bereik digitale bibliotheek			
Bereik onder Nederlanders (13+)		13%	17,50%
Aantal bereikte Nederlanders		2.210.000	2.975.000
3. Omvang digitale collectie			
Aantal titels e-books totaal	11.500	14.214	20.000
Aantal titels volwassenen		10.880	
Aantal titels jeugd		1.419	
Overig e-content	<1.000	1.915	2.000
4. Digitale uitleningen			
Uitleningen e-books totaal	1.700.000	2.800.000	4.000.000
Uitleningen e-books volwassenen		2.500.000	
Uitleningen e-books jeugd	144.000	274.000	600.000
Vakantiebieb totaal	2.200.000	1.912.518	2.000.000
Vakantiebieb volwassenen		978.518	1.000.000
Vakantiebieb jeugd	-	934.000	1.000.000
Educatief materiaal volwassenen (pilot)	-	12.000	50.000
Luisterboeken	-	338.000	500.000

Toelichting

- Een registratie als gebruiker van de digitale openbare bibliotheek is mogelijk in combinatie met het lidmaatschap van de lokale fysieke bibliotheek (341.552 personen) of als digital only gebruiker (2.600 personen);
- De digitale collectie omvat naast e-books, ook luisterboeken en educatieve content;
- De Vakantiebieb is een app waarmee leden en niet-leden van de openbare bibliotheek in de vakantieperiode gratis toegang krijgen tot een selectie van e-boektitels.